

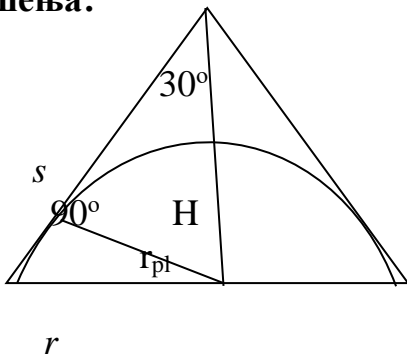
20. час
Припремна настава за упис у СМ одељење (07.5.2020.)
Ваљак, купа, лопта

1. У купу изводнице $s = 8\text{cm}$ и нагибног угла изводнице према основи од 60° уписана је полулопта, тако да велики круг полулопте припада основи купе, а површ полулопте додирује омотач купе. Израчунати дужину полупречника полулопте.
2. У правилну четворостану пирамиду уписана је лопта. Растојање центра лопте од врха пирамиде је 2cm , а нагибни углови бочних страна пирамиде према равни основе су 60° . Израчунај запремину пирамиде.
3. У лопту полупречника 8cm уписана је купа. Центар лопте налази се у унутрашњости купе, на растојању 7cm од основе купе. Израчунај запремину купе.
4. Површина купе је три пута већа од површине лопте уписане у ту купу. Одреди однос запремина лопте и купе.
5. Лопта полупречника 24cm пресечена је двама паралелним равнима са исте стране центра лопте. Колико је растојање између тих равни, ако су површине кругова који се добијају у пресецима $560\pi\text{cm}^2$ и $540\pi\text{cm}^2$?
6. Израчунај полупречник лопте која додирује основу ABS и ивице SA , SB и SC правилног тетрадра $SABC$ ивице $\sqrt{6}\text{cm}$.

Ана Станковић
ana.stankovic@prvagimnazija.edu.rs

Решења:

1.

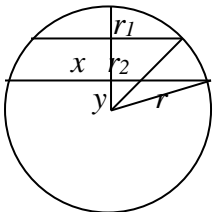
Из датих података добијају се висина купе полупречник основе, $H = 4\sqrt{3}cm$, $r = 4cm$, а из правоуглог троугла са хипотенузом Н (види слику), добија се да је $r_{pl} = 2\sqrt{3}cm$

2. Посматрај пресек пирамиде и равни која садржи висину пирамиде и паралелна је једном пару основних ивица-тај пресек је једнакостранични троугао (јер је $h=a$), у који је уписан круг. На основу датих података и углова, добијамо да је $H=r+2$, $r=1cm$, $H=3cm$, $a = 2\sqrt{3}cm$, па је $V = 12cm^3$

3. На основу датих података је $H = r_l + 7 = 15cm$, а из правоуглог троугла чије су катете 7 и r_k и хипотенуза r_l , имамо $r_k = \sqrt{15}cm$. Тражена запремина је $V = 75\pi cm^3$.

4. Нека је R полупречник основе, s изводница и H висина купе, а r полупречник лопте. Тада је $R:s = r:(H-r)$, док из $P_k = 3P_l$ добијамо $12r^2 = R^2 + Rs$. Добија се $V_l:V_k = 1:3$

5.

Ако је x тражено растојање, а r_1 , r_2 полупречници кругова у пресецима, r полупречник лопте и y растојање центра лопте до ближе равни, тада је (види слику):

$$r^2 = (x + y)^2 + r_1^2$$

$r^2 = y^2 + r_2^2$, одакле добијамо да је $(x + y)^2 = 36$ и $y^2 = 16$, па је тражено растојање $2cm$.

6. Нека је O центар лопте и D и E тачке у којима лопта додирује основу ABC односно ивицу SA тетраедра. Троуглови SOE и SAD су слични па добијамо $r = (\sqrt{3} - 1)cm$